

Enne seda, kui liikmesriik teeb saatjata alaealise suhtes tagasisaatmisotsuse, peab ta kontrollima, et alaealisele on naasmisriigis kättesaadav sobiv vastuvõtt

Lisaks, kui sobiv vastuvõtt ei ole enam tagatud väljasaatmise etapis, siis ei või liikmesriik tagasisaatmisotsust täitmisele pöörata

Saatjata alaealine TQ, kes oli tol hetkel 15 aasta ja nelja kuu vanune, esitas 2017. aasta juunis Madalmaades varjupaigaõiguse alusel tähtajalise elamisloa taotluse. Selles taotluses märkis TQ, et ta sündis 2002. aastal Guineas. Pärast seda, kui suri tema tädi, kelle juures ta Sierra Leones elas, tuli TQ Euroopasse. TQ langes Amsterdamis (Madalmaad) inimkaubanduse ja seksuaalse ärakasutamise ohvriks, mille tõttu on tal käesoleval ajal rasked psüühikahäired. Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (justiits- ja julgeolekuküsimuste riigisekretär, Madalmaad) otsustas 2018. aasta märtsis omal algatusel, et TQ-le ei saa anda tähtajalist elamisluba, kusjuures eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et TQ-l ei ole õigust ei pagulasseisundile ega täiendavale kaitsele. Madalmaade õiguse järgi on Staatssecretaris van Justitie en Veiligheidi otsusel tagasisaatmisotsuse jõud.

TQ esitas 2018. aasta aprillis selle otsuse peale kaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule, märkides muu hulgas, et ta ei tea, kus elavad tema vanemad ega tunneks neid tagasipöördumise korral ära, ning et ta ei tunne ühtki teist oma pereliiget ega tea isegi, kas neid on.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitab, et Madalmaade õigusnormide järgi tehakse saatjata alaealistel vahet vanuse alusel. Saatjata alaealiste osas, kes on varjupaigataotluse esitamise ajal alla 15-aastased, viiakse enne taotluse kohta otsuse väljastamist läbi direktiivi 2008/115¹ artiklis 10 ette nähtud uurimine sobiva vastuvõtu olemasolu kohta naasmisriigis, ning kui selline vastuvõtt puudub, antakse neile alaealistele tavaline elamisluba. Kui saatjata alaealine on varjupaigataotluse esitamise ajal vähemalt 15-aastane, nagu TQ, ei viida sellist uurimist läbi; Madalmaade ametiasutused näivad ootavat, et puudutatud alaealine saab 18-aastaseks, et siis tema suhtes väljastatud tagasisaatmisotsus täitmisele pöörata. Ajavahemikul, mis jääb varjupaigataotluse esitamise ja täisealiseks saamise vahele, on vähemalt 15-aastase saatjata alaealise Madalmaades viibimine seega õigusvastane, kuid seda sallitakse.

Eespool kirjeldatud kontekstis otsustas eelotsusetaotluse esitanud kohus esitada Euroopa Kohtule küsimuse selle kohta, kas Madalmaade õigusnormides sisalduv vahetegu üle 15-aastaste ja alla 15-aastaste saatjata alaealiste vahel on liidu õigusega kooskõlas.

Euroopa Kohtu hinnang

Euroopa Kohus sedastab, et kui liikmesriik kavatseb väljastada saatjata alaealise suhtes tagasisaatmisotsuse tagasisaatmisdirektiivi alusel, peab ta tingimata võtma arvesse lapse parimaid huvisid² kõigis selle menetluse etappides, mis tähendab, et ta peab andma üldise ja põhjaliku hinnangu kõnealuse alaealise olukorrale. Euroopa Kohus märgib, et see, kui asjasse puutuv liikmesriik väljastab tagasisaatmisotsuse, ilma et ta oleks enne veendunud, et asjaomase saatjata

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta direktiiv 2008/115/EÜ ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel (ELT 2008, L 348, lk 98, edaspidi „tagasisaatmisdirektiiv“).

² Vt tagasisaatmisdirektiivi artikli 5 punkt a.

alaealise jaoks on naasmisriigis olemas sobiv vastuvõtt, tooks endaga kaasa selle, et ehkki alaealise suhtes on väljastatud tagasisaatmisotsus, ei saaks teda välja saata, kui niisugune vastuvõtt puudub. Selline saatjata alaealine seatakse seega väga ebakindlasse olukorda seoses tema õigusliku seisundi ja tulevikuga, eeskätt seoses kooliskäimise, kasuperekonnaga loodud sidemete või võimalusega jääda asjassepuutuvasse liikmesriiki, mis oleks vastuolus nõudega kaitsta lapse parimaid huvisid igas menetluse etapis. Sellest tuleneb, et kui selline sobiv vastuvõtt ei ole naasmisriigis kättesaadav, ei või puudutatud alaealise suhtes väljastada tagasisaatmisotsust.

Euroopa Kohus täpsustab selles kontekstis, et saatjata alaealise vanus on ainult üks teguritest, mida asjasse puutuv liikmesriik peab arvesse võtma, et kontrollida, kas naasmisriigis on olemas sobiv vastuvõtt, ning teha kindlaks, kas lapse parimatest huvidest lähtudes tuleb jätta selle alaealise suhtes tagasisaatmisotsus tegemata. Sellest tulenevalt märgib Euroopa Kohus, et seoses kontrolliga, kas naasmisriigis on olemas sobiv vastuvõtt, ei või liikmesriik teha saatjata alaealistel vahet üksnes nende vanuse kriteeriumi alusel.

Euroopa Kohus leiab samuti, et arvestades liikmesriikide kohustust väljastada tagasisaatmisotsus iga kolmanda riigi kodaniku kohta, kes viibib nende territooriumil ebaseaduslikult³, ja ta võimalikult kiiresti välja saata⁴, on tagasisaatmisdirektiiviga vastuolus, kui liikmesriik pärast seda, kui ta on väljastanud saatjata alaealise suhtes tagasisaatmisotsuse ja veendunud, et naasmisriigis on olemas sobiv vastuvõtt, hoidub selle alaealise väljasaatmisest, kuni viimane saab 18-aastaseks. Niisugusel juhtumil tuleb puudutatud alaealine asjassepuutuva liikmesriigi territooriumilt välja saata, kui tema olukord ei ole muutunud. Viimati nimetatuga seoses märgib Euroopa Kohus, et juhul, kui saatjata alaealise väljasaatmise etapis ei ole enam tagatud sobiv vastuvõtt naasmisriigis, ei või asjassepuutuv liikmesriik tagasisaatmisotsust täitmisele pöörata.

MÄRKUS: Eelotsusetaotlus võimaldab liikmesriikide kohtutel taotleda kohtuvaidluste lahendamisel Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendamist või liidu õigusakti kehtivuse üle otsustamist. Euroopa Kohus ei lahenda riigisisest kohtuvaidlust. Kohtuasja lahendamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on liikmesriigi kohtu ülesanne. Euroopa Kohtu otsus on ühtlasi siduv ka teistele liikmesriikide kohtutele, kes lahendavad sarnast probleemi.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebilehel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎ (+352) 4303 3127

³ Vt tagasisaatmisdirektiivi artikli 6 lõige 1.

⁴ Vt tagasisaatmisdirektiivi artikkel 8.